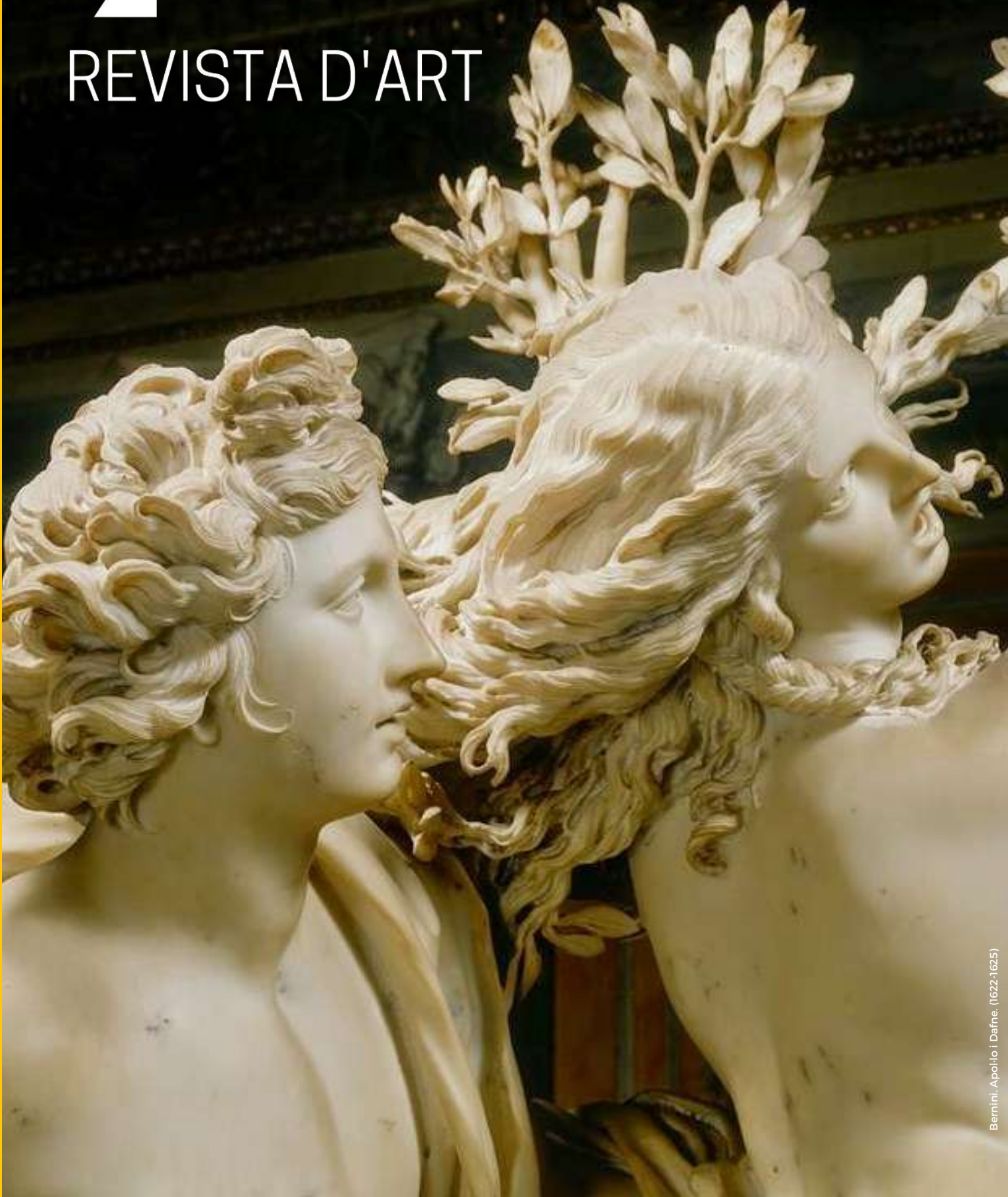

Q - A R T

REVISTA D'ART

Núm.14. Any 3. Mollet del Vallès, juny de 2023.

Q-ART

03 Pròleg

04 Art gòtic

09 Art renaixentista

15 Art barroc

PRÒLEG

Aquesta nova publicació recull alguns dels treballs realitzats per l'alumnat d'història de l'art de 4t d'ESO en els quals s'analitzen l'art gòtic, renaixentista i barroc.

L'art gòtic que fou predominant a Europa entre mitjans del segle XII i inicis del segle XV, amb la implantació del nou període anomenat Renaixement. Es va caracteritzar per ser molt ornamental i amb detalls molt treballats i realistes, i per no utilitzar un esquema de representació general. A diferència del gòtic, l'art renaixentista va sorgir com un estil diferenciat a Itàlia cap a l'any 1400 dC, en paral·lel amb els desenvolupaments que es van produir en filosofia, la literatura, la música, la ciència i la tecnologia entre els segles XIV i XVI. En aquest corrent artístic l'individu i la natura van començar a ser tractats com un tot harmònic del qual es pretenia destacar la seva bellesa. Igual que va passar en els corrents de pensament humanistes, l'ésser humà va passar a convertir-se en el centre de l'univers i els artistes van passar a preocupar-se per plasmar a les seves obres un ideal de bellesa. A mitjan segle XVI, després del Concili de Trento, va aparèixer el Barroc. Es va estendre cap a la major part d'Europa. Fou un moviment que va impulsar un estil artístic que es dirigia no sols a les elits sinó al poble il·letrat. Així, en òpera, dansa, teatre, pintura i arquitectura, el barroc utilitza una iconografia directa i teatral, amb tendència a una abundància d'ornamentació.

ART GÒTIC

ART GÒTIC

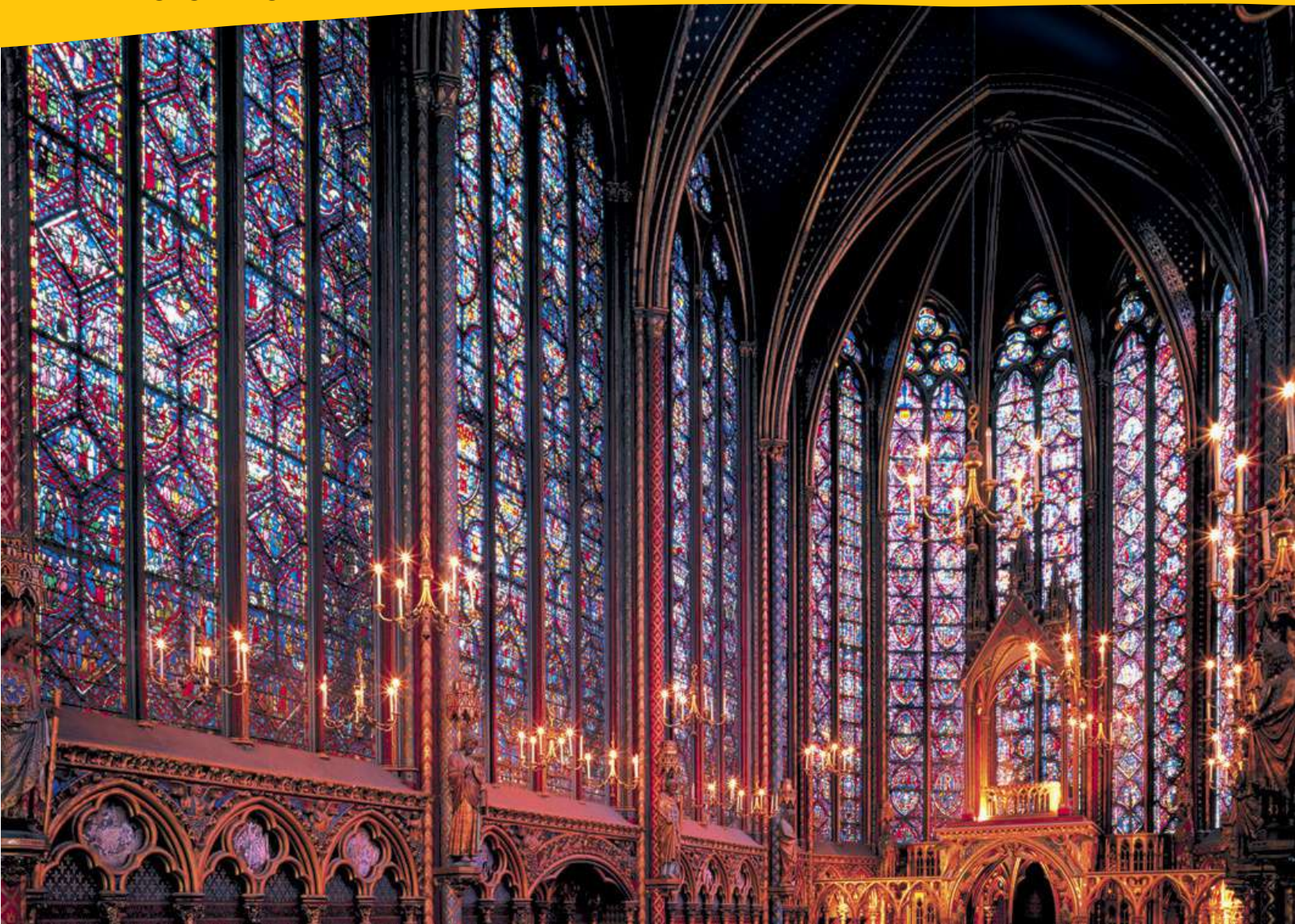
S. XII-XV

L'art gòtic és un estil artístic que es va desenvolupar en l'Europa occidental durant l'edat mitjana, des del segle XII fins al segle XV. Aquest període artístic sorgeix al nord de França i s'expandeix per tot l'Occident. El romànic havia estat l'art de l'Europa feudal, o sigui que va ser un art agrari, en canvi, el gòtic va ser un art artesanal, burgès i urbà. Aquest nou estil va ser fruit d'una nova societat on destaca el desenvolupament de la burgesia i de les ciutats.

El gòtic es va diferenciar de l'art romànic pel fet que cercava crear les seves pròpies obres, deixant de mirar a Roma. Les estructures arquitectòniques encara són com les romàniques, però el llenguatge visual volia transmetre confiança i riquesa per mitjà de l'elegància, el luxe i les línies estilitzades.

En segles anteriors hi havia un pensament d'un déu castigador, que et portava a l'infern. En l'època del gòtic, passa el contrari, déu porta a la humanitat a la salvació, és a dir, al cel. A més, déu és l'encarregat de predestinar a tots els humans. No obstant això, l'ésser humà ha de fer bones accions per assegurar un lloc al cel. Això fa que l'art sigui diferent, les escultures són més naturalistes. A la pintura comencen a haver-hi escenes amb fons. L'arquitectura és molt vertical, per apuntar al cel. Un exemple serien les catedrals franceses de i les castellanques de l'època. A part, a finals del segle XIV i principis del segle XV comença a arribar l'humanisme. Això va culminar el renaixement.

Entre les principals característiques de l'art gòtic es poden destacar els dos elements estructurals bàsics de l'arquitectura gòtica que són l'arc apuntat o ogival i la volta de creueria, les càrregues de la qual, més verticals que en l'arc de mig punt, permeten una millor distribució del pes i una alçada molt superior. A més, la part principal d'aquestes càrregues són transmises des de les cobertes directament a contraforts exteriors al cos central de l'edifici mitjançant arcbotants. El resultat allibera a la major part dels murs de la seva funció sustentadora, que poden ser buidats amb obertures ocupades per àmplies vidrieres i rosasses que deixen pas a la llum.

L'arquitectura gòtica està composta per estructures construïdes en pedra combinades amb grans extensions de cristall, columnes agrupades, agulles en punta, grans arcs, decoració intrincada, voltes de creueria i arcbotants, una forma específica de contrafort compost per una estructura arquejada que s'estén des de la part superior d'una paret fins a un pilar.

Es considera a la basílica de l'abadia real de Saint-Denis a França com el primer monument catalogat d'estil gòtic. Va ser construïda a partir del 1140 per Suger, l'abat o superior d'aquest monestir, considerat l'impulsor de l'art gòtic.

Una altra obra important de l'arquitectura gòtica està ubicada a París i és la catedral de Notre Dame, que va començar a ser construïda el 1163 i va acabar al 1345.

L'escultura gòtica es va caracteritzar per representacions naturals tal com es percebien al món real, sense aplicar significats simbòlics com succeïa amb l'arquitectura i el maneig de la lluminositat.

Entre les característiques principals de l'escultura gòtica es destaquen, el realisme a les figures i les postures corporals que no eren tan alçades o solemnes com les de l'art romànic. L'expressió de sentiments de dolor, tendresa, empatia, entre d'altres, a través del realisme a l'expressió dels gestos. El gran nivell de detall a les representacions humanes, tant del cos com dels accessoris.

Entre les escultures més importants destaca l'Àngel del Somriure en la catedral de Reims (1245) i Lorenzo Mercadant de Bretanya a la catedral de Sevilla (1458).

ART GÒTIC

La pintura gòtica va ser reconeguda com a tal a partir del segle XIV. Es va destacar en les obres religioses per representar Crist, els sants, els àngels i les verges, figures que es feien servir per decorar les imponents construccions arquitectòniques. Es considera la pintura gòtica com una representació de les narracions de la Bíblia i dels Evangelis.

Entre les principals característiques de la pintura gòtica destaquen: les tècniques dels murals en fresc, la pintura sobre taula, el tremp i l'oli. La representació de la llum i els jocs de contrallums que generaven la sensació de volum i realisme. Les millors en les tècniques de la perspectiva.

Les obres més representatives són Matrimoni Arnolfini (1434), de Jan Van Eyck, el Davallament (1435) de Van der Weyden, l'Anunciació o Tríptic de Mérode de Roberto Campin i la Mare de Déu dels Consellers (1455) de Lluís Dalmau.

ART RENAIXENTISTA

ART RENAIXENTISTA

S. XV i XVI

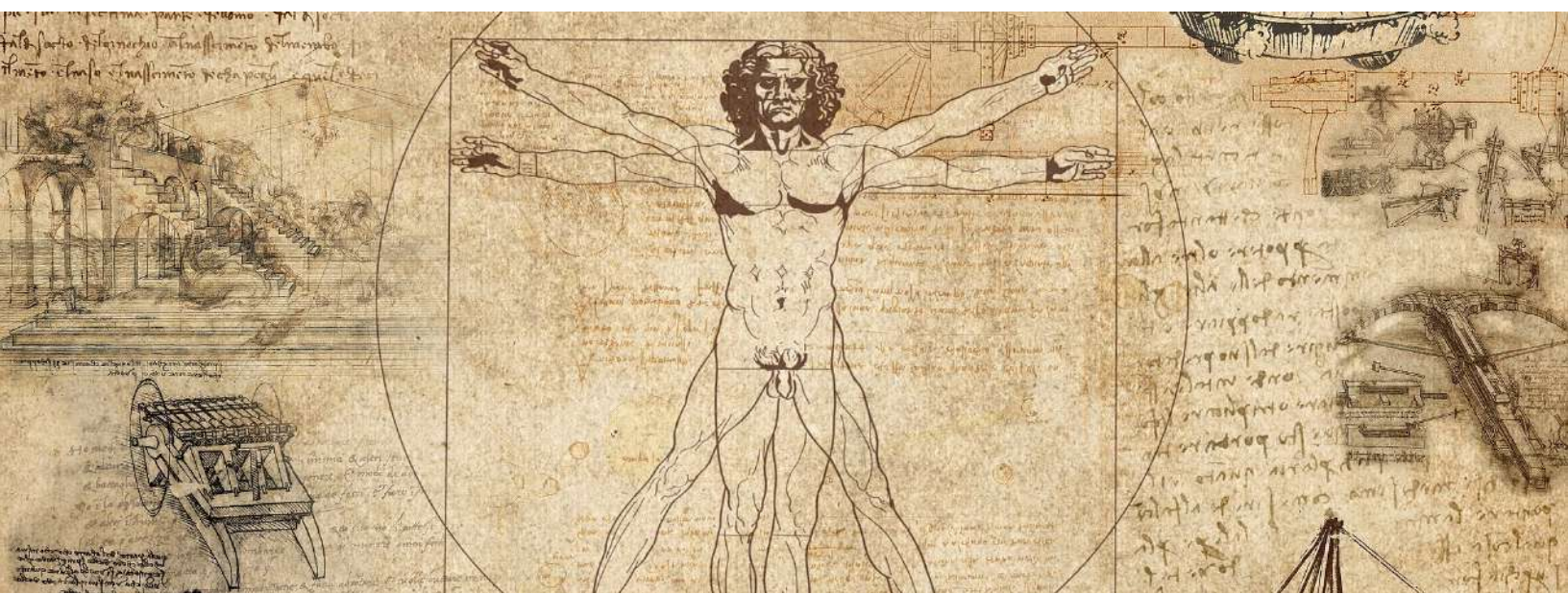
El Renaixement va ser una manifestació cultural que volia posar l'ésser humà en el centre de tot i no Déu. Va servir de transició entre l'edat mitjana i l'edat moderna i va ocasionar una profunda renovació del pensament, les arts i les ciències, abastant els segles XV i XVI.

A partir del segle XV es van produir molts canvis a Europa: el "descobriments" i colonització de nous territoris llunyans, l'aparició i consolidació de nous estats i l'ascens imparabile de la burgesia que es confrontava amb la divisió tradicional de classes. En aquest context es van desenvolupar les idees del moviment humanista, que trencava la visió medieval del món. A l'humanisme l'ésser humà era el centre de tot i no Déu. La cultura va sortir dels monestirs i es va escampar amb més llibertat, i les universitats van adquirir un estatus de gran rellevància. La invenció de la impremta va ajudar enormement a la difusió de les noves idees.

L'origen d'aquest moviment el trobem a Florència durant el segle XV, època coneguda com a Quattrocento. La següent etapa, a principis del segle XVI, es coneix com a Cinquecento i es va centrar a Roma, des d'on els nous ideals es van escampar a la resta d'Europa.

D'altra banda, es va iniciar una revolució científica en què les noves idees en física, astronomia, biologia, anatomia humana, química i altres ciències van portar a refusar algunes doctrines que prevalien des de molt de temps enrere. Les més destacades van ser: el antropocentrisme, l'heliocentrisme i el geocentrisme. El antropocentrisme és una doctrina que consisteix en que tots els interessos que presenten els éssers humans, són aquelles que tenen que rebre la atenció màxima per sobre de qualsevol cosa. L'heliocentrisme és un estudi astronòmic que explica que la Terra i els altres planetes giren envoltant al sol i estan en el centre de l'univers. Històricament, aquest ensenyament oponia al geocentrisme. Aquest explicava que la Terra estava en el centre de l'univers i que els altres astres, incluint el sol, giraven al seu voltant.

El renaixement es defineix com un període antropocèntric, on l'ésser humà es va convertir en el centre de referència a partir del qual es va estructurar l'ordre sociocultural. D'aquesta manera, el pensament teocèntric de l'edat mitjana, en què Déu era el centre de l'univers, va a passar a segon pla.

El principal corrent ideològic era l'humanisme, que considerava a l'home com al centre i la mesura fonamental de totes les coses (a diferència del teocentrisme de l'edat mitjana, en la qual tot girava entorn de Déu). El pensament humanista és una concepció filosòfica del món que situa l'home en el centre de la seva reflexió. per tant, exalta la figura humana, la individualitat i la llibertat de l'home per interpretar el món.

ART RENAIXENTISTA

L'arquitectura renaixentista va tenir un caràcter marcadament profà en comparació de l'època anterior. Va sorgir en una ciutat on l'arquitectura gòtica gairebé no havia penetrat, Florència. Tot i això, moltes de les obres més destacades van ser edificis religiosos. Tanmateix, en aquesta època, es destaquen dos períodes molt importants: el Quattrocento i el Cinquecento. La primera etapa, es caracteritza per la claredat i senzillesa estructural i decoratives, estilitzant-se els models clàssics i plenes de lluminositat. En general, l'arquitectura quatrecentista fa la impressió d'ordre, senzillesa, lleugeresa i simetria, predominant a l'interior dels edificis la lluminositat i la nuesa. Els arquitectes més destacats d'aquest període van ser Brunelleschi i Leon Battista Alberti i la principal obra va ser la catedral de Santa Maria del Fiore de Florència i la seva famosa cúpula, obra de Brunelleschi.

D'altra banda, el segon període succeeix a la ciutat de Roma com el seu centre amb Bramante com un dels seus protagonistes. L'arquitectura d'aquesta època és més grandiosa i monumental amb projectes que trenquen l'anhel de crear una arquitectura a mida de l'home. Podem distingir, així, com en les altres disciplines artístiques, dos períodes: el «classicisme» de principis de segle, amb autors com Bramant, Miquel Àngel, Antonio da Sangallo el Vell, o Jacopo Sansovino; i el «manierisme », que es dona a partir de 1530, sent els seus principals autors Andrea Palladio, Giorgio Vasari, Giulio Romà, Jacopo Vignola i Vincenzo Scamozzi.

Durant el Renaixement, l'escultura va experimentar una important evolució i transformació en comparació amb l'Edat mitjana. L'escultura renaixentista es va caracteritzar pel seu realisme, expressivitat i atenció al detall, així com per la seva inspiració en els models clàssics de l'Antiguitat. Els escultors del Renaixement van buscar recuperar els ideals de bellesa i perfecció de l'escultura grega i romana. Per a això, van estudiar i van copiar les obres clàssiques, però també van experimentar amb noves tècniques i materials. Entre els escultors més importants del Renaixement es troben Donatello, Miguel Ángel i Cellini, els qui van crear algunes de les obres més famoses i significatives d'aquest període. A l'escultura del renaixement s'utilitza amb tot tipus de materials, principalment el marbre, el bronze, la fusta i finalment l'argila.

David de Miguel Àngel

El David és una escultura de marbre blanc de 5,17 metres d'altura i 5572 quilograms de massa, realitzada per Miguel Ángel Buonarroti entre 1501 i 1504. El David és una de les obres mestres del Renaixement segons la majoria dels historiadors, i una de les escultures més famoses del món. Aquesta escultura representa un símbol de pau i llibertat, per recordar la protecció de Florencia.

La Pietat de Miguel Ángel

La Pietat és una famosa escultura que representa el cos de Jesucrist després de la seva crucifixió, bressolat als braços de la seva mare, Maria. L'escultura és considerada una de les obres més famoses de l'art renaixentista i es troba en la Basílica de Sant Pere del Vaticà. La Pietat va ser creada per l'artista italià Miguel Ángel Buonarroti entre 1498 i 1499, quan només tenia vint-i-quatre anys. L'escultura és de marbre blanc de Carrara i mesura 1,70 metres d'altura. Va ser encarregada pel cardenal francès Jean de Billheres per a la seva tomba en l'antiga Basílica de Sant Pere, on es trobava originalment. La Pietat és coneguda per la seva exquisida atenció al detall i la intensitat emocional de les figures.

La gran revolució pictòrica del Renaixement es va manifestar concretament en el segle XV, conegut com a Quattrocento. En aquesta època va néixer l'interès per al retrat i també interès per al paisatge i el bodegó, tot i que encara no eren generés independents. Van aparèixer nus i temes mitològics, històrics i al·legòrics no cristians.

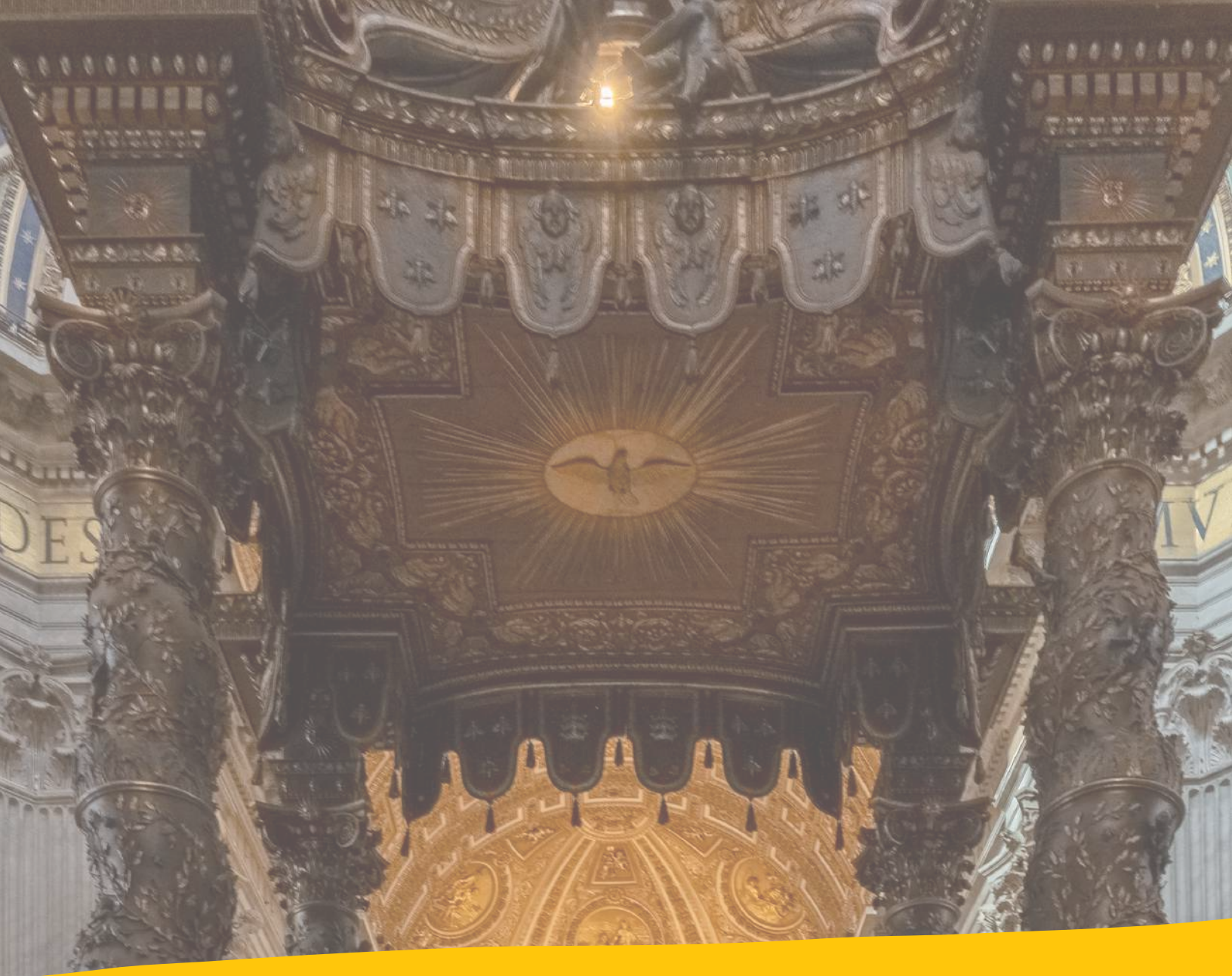
La Gioconda (Leonardo da Vinci 1503 i 1519)

La Gioconda també és reconeguda com "La Mona Lisa" i és una de les obres amb major rellevància en el món artístic. Va ser pintada per Leonardo da Vinci, qui va treballar en aquest retrat durant més de quatre anys. Existeixen diversos enigmes entorn d'aquesta obra com el somriure de la protagonista que ha estat un element estudiat per diferents crítics d'art. Dins de les seves curiositats també trobem, que aquesta és la pintura amb més rèpliques i reinterpretacions de tota la història. Encara que l'obra no té una data exacta, es presumeix que va ser realitzada entre 1503 i 1519.

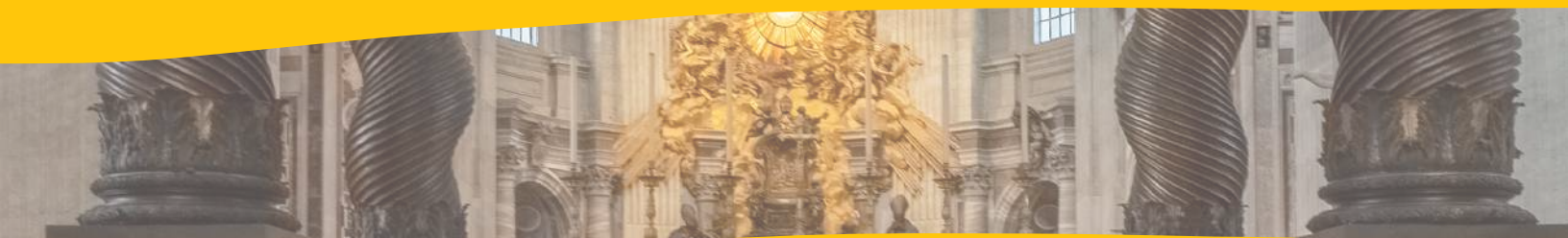

L'últim sopar (Leonardo da Vinci 1495- 1497)

Aquesta és una de les obres del Renaixement més importants de tota la història, tant que es considera que en moltes cases de diversos països del món hi ha una rèplica d'aquesta meravellosa pintura. Es presumeix que l'obra va ser realitzada entre els anys 1495 i 1497, des d'aquest moment es va convertir en un dels estendards de l'art religiós. Com és possible observar, en ella està retratat l'episodi del "últim sopar" un dels moments més rellevants de la vida de Jesús.

ART BARROCO

ART BARROC

XVII- XVIII

L'estil barroc va néixer a Itàlia, sobretot a Roma, a la fi del S. XVI i es va expandir preferentment pels països catòlics, incloent-hi Amèrica, i és l'art preferent del S. XVIII, encara que en alguns llocs es prolonga alguna cosa fins al XVIII.

El Barroc va ser un període cultural que va abastar des de la segona meitat del segle XVII fins a la primera meitat del segle XVIII. Es va difondre per tota Europa i Amèrica Llatina, així com per altres regions colonitzades pels europeus. El barroc trenca un dels conceptes heretats del renaixement, moviment cultural que defensava la primacia de la raó sobre l'emoció. L'art barroc manifesta, mitjançant la grandiositat de la seva decoració.

En el terreny estètic, el Barroc modificà profundament l'art figuratiu renaixentista. Pintors i escultors no es limiten a la recerca de l'harmonia, ans s'interessen pel món insondable de les passions. La literatura, en forma de comèdia i tragèdia, presenta la condició humana amb la vigoria dels grans clàssics grecs. Shakespeare, Racine o Cervantes, en són testimoni. S'usen els mateixos temes que en el Renaixement: amorosos, mitològics, religiosos, patriòtics; encara que, en general, amb una altra visió: la del desengany, que portarà a actituds i plantejaments plagats de pessimisme.

En general l'actitud opulenta, curiosa, extravagant, sensitiva, teatral, cruel i pessimista, sempre vitalment activa i d'una sensibilitat polièdrica, donà a llum una música incomparable, unes arts plàstiques d'un realisme i d'un naturalisme impressionants. D'altra banda, els pensadors, científics i filòsofs, apel·laven a la raó per donar compte de la dignitat humana i fressar el camí cap a la modernitat.

Parlant de l'arquitectura del barroc, pretén atorgar a les seves estructures dinamisme compositiu, que és la representació d'una imatge que, malgrat mostrar-se fixa, suggereix moviment o desequilibri. La característica principal de l'arquitectura barroca va ser la utilització de composicions basades en punts, corbes, el·lipses i espirals, així com figures policèntriques complexes compostes de motius que s'intersecaven els uns amb els altres. El moviment serà una de les seves cerques principals. Això s'aplicarà, per exemple, en l'ús d'ondulacions per a murs interiors i façanes, així com en les columnes.

L'escultura barroca es caracteritza pel naturalisme en les obres i no idealitzar-les, és a dir representar-les per la seva naturalesa. La proporció és equilibrada, pròpia del renaixement i s'utilitza la tècnica del contraposat, amb la qual aconseguen contrastos de llum, que potencien la càrrega emocional de les escultures, i major sensació de moviment de les figures. Té una personalitat expressiva, ornamental i dinàmica i, principalment, s'usaven per a decorar edificis religiosos, palaus i alguns espais públics. Les escultures són monumentals i estan inspirades en temes religiosos i en temes quotidians, també es busca imprimir teatralitat, intensitat i força a les obres.

Gian Lorenzo Bernini és considerat l'artista del Barroc italià més important, un home polifacètic que va abordar amb gran èxit diferents disciplines com l'arquitectura, l'escultura, la pintura i l'escenografia. Una de les obres més rellevants de l'artista és Apol·lo i Dafne. Un altre artista és Gregorio Fernández un escultor, pintor i arquitecte espanyol que és considerat el fundador de l'escola granadina de pintura i va exercir una gran influència artística a Andalusia i Madrid.

A França tenim a Pierre Puget el gran mestre del Barroc francès. Puget va ser també pintor i dibuixant. Es va formar en el Barroc italià, avançant-se al seu temps. Per això, no va trobar el seu lloc dins de la cort francesa i va ser considerat un autor clàssic. Una de les seves escultures més famoses és Sant Sebastià.

La pintura barroca engloba totes aquelles obres pictòriques que es van fer durant el segle XVII i principis del segle XVIII, des de la Contrareforma fins a l'entrada del neoclassicisme. Una de les característiques de la pintura barroca més representativa és l'excel·lent domini de la llum, jugant amb la tècnica del tenebrisme, que ocultava part del quadre a les sobres, en un joc de fortes llums i ombres. Joc de llums que va ajudar en gran manera, juntament amb un altre tipus de tècniques pictòriques, a aconseguir el domini de plasmar el volum i la profunditat als quadres. El color i la il·luminació guanyaran protagonisme davant del dibuix, davant de la línia, de manera que els contorns es difuminen.

Trencant amb les característiques de l'art renaixentista, a la pintura barroca s'abandona la simetria i l'horitzontalitat, i apareixen composicions més complexes, on destaquen les diagonals, i impera el desordre de les figures. També es comencen a representar moments on l'acció està passant, és a dir, apareix el moviment. A diferència del Renaixentista, on habitualment s'acostumava a pintar allò que passava abans d'un succés. I es deixarà de banda la perfecció de les formes, davant de la recerca per captar el realisme, el fet quotidià. En definitiva, apareixen la profunditat i el volum, juntament amb colors rics i intensos en composicions molt més complexes, on encara predomina la temàtica religiosa, però on comença a assolir gran importància la representació de la realitat.

Una de les obres que predominen en la pintura barroca és *Las meninas*, es considera l'obra mestra del pintor del Segle d'Or espanyol Diego Velázquez. La pintura representa l'ambient familiar, casolà i íntim de la reialesa, el centre de la qual és el retrat de la Infanta Margarita envoltada de la seva petita cort.

El barroc té tres estils que van sorgir a Itàlia, dues tendències contraposades. Aquestes són el naturalisme, el realisme, i el classicisme. D'una banda, el naturalisme, està basat en la imitació de la realitat natural, és a dir que les figures es fonen amb l'ambient.

A més a més, té un ús de composicions asimètriques, sense ordre, els pintors naturalistes prefereixen la línia diagonal i té el costum que les seves obres siguin obscures. D'altra banda, el classicisme, és igual de realista però amb un concepte de la realitat més intel·lectual i idealitzat. El tercer i l'últim estil, és el realisme en el qual s'observa una preponderància de la representació realista: en una època de penúria econòmica, l'home s'enfronta de forma més crua a la realitat.

Altrament, sovint aquesta crua realitat se sotmet a la mentalitat d'una època torbada i desenganyada, la qual cosa es manifesta en una certa distorsió de les formes, en efectes forçats i violents, forts contrastos de llums i ombres i una certa tendència al desequilibri i l'exageració.

La Contrareforma va ser un moviment que va tenir lloc en el si de l'Església catòlica iniciada pel Papa Pau III apostòlica romana en els segles XVI i XVII com a única autoritat espiritual a Europa després dels cismes provocats per la Reforma protestant. Va suposar un intent de revitalitzar l'Església i oposar-se al protestantisme i va utilitzar l'art com una forma per a difondre el catolicisme.

Es va originar a partir de la necessitat de l'Església de reorganitzar-se i plantejar una estratègia enfront de l'avanç de la Reforma protestant, a més de respondre als qüestionaments i les crítiques dels mateixos cristians catòlics.

EDICIÓ A CÀRREC DE:

:

**M. A.
S. B.
E. D.
Y. D.
P. F.
L. F.**

**S. LL.
L. Q.
E. S.
J. S.
I. V.
A. V.**

4t d'ESO

ESCOLA ANSELM CLAVÉ

Mollet del Vallès

